ЗАТВЕРДЖУЮ:
президентка Національного університету
«Київський авіаційний інститут»

_____Ксенія СЕМЕНОВА

«29» червня 2026 року

ВИСНОВОК

Національного університету «Київський авіаційний інститут» (далі – КАІ) про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Зібницького Іллі Дмитровича на тему «Формування митної політики підприємства за умов євроінтеграції», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка»

Витяг

із протоколу № 15 розширеного засідання
кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ від 22 червня 2026 року

Присутні на засіданні науково-педагогічні працівники кафедри фінансових технологій та бізнесу:

Коваленко Ю.М. в.о. зав. кафедри, д.е.н., професор; Ареф'єва О.В. професор кафедри, д.е.н., професор, гарант ОНП «Економіка»; Житар М.О. декан ФМФМ, д.е.н., професор.; Пілецька С.Т. професор кафедри, д.е.н., професор; Касьянова Н.В. професор кафедри, д.е.н., професор; Васюткіна Н.В. професор кафедри, д.е.н., професор; Сімкова Т.А. доцент кафедри, к.е.н., доц.; Гаврилко Т.О. доцент кафедри, к.е.н., доц.; Горбачова О.М. доцент кафедри, к.е.н., доц.; Коляда Т.А. професор кафедри, к.е.н., доц.; Кравчук Н.М. доцент кафедри, к.е.н., доц.; Криниця С.О. професор кафедри, к.е.н., доц.; Кудлай В.Г. доцент кафедри, к.е.н., доц.; Сафонік Н.П. доцент кафедри, к.е.н., доц..

Присутні на засіданні науково-педагогічні працівники інших кафедр КАІ:

Побережна З.М. професор кафедри національної безпеки та підприємництва, д.е.н., професор, Чумак О.В. в.о. завідувача кафедри національної безпеки та підприємництва, д.е.н., професор; Пашко П.В. професор кафедри національної безпеки та підприємництва, д.е.н., професор; Михайловська О.В. професор кафедри національної безпеки та підприємництва, д.держ. упр. професор; Марушева О.А. професор кафедри національної безпеки та підприємництва, д.держ. упр., професор; Штик Ю.В. доцент кафедри національної безпеки та підприємництва, к.е.н., доцент; Пономарьов О.В. доцент кафедри національної безпеки та підприємництва, к.е.н., доцент; Мирошниченко Г.Б. доцент кафедри національної безпеки та підприємництва, к.е.н., доцент; Долгова Л.І. доцент кафедри національної безпеки та підприємництва, к.е.н., доцент; аспіранти: Зібницький І.Д., Костенко А.О., Вілішку Р.

Серед присутніх 9 докторів економічних наук, 2 доктори наук з державного управління, 12 кандидатів економічних наук.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційної роботи аспіранта кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ Зібницького Іллі Дмитровича на тему «Формування митної політики підприємства за умов євроінтеграції», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Науковий керівник: в.о. завідувача кафедри національної безпеки та підприємництва Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу КАІ, д.е.н., професор, Чумак Оксана Володимирівна.

Дисертація виконувалася на кафедрі фінансових технологій та бізнесу Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу КАІ. Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради Факультету економіки та бізнес-адміністрування Національного авіаційного університету (протокол № 11 від 16 листопада 2022 року).

Уточнену редакцію теми дисертаційного дослідження затверджено на засіданні Вченої ради Факультету економіки та бізнес-адміністрування Національного авіаційного університету (протокол № 7 від 14 вересня 2023 року).

Виступили:

Здобувач Зібницький Ілля Дмитрович представив презентацію за основними положеннями дисертації «Формування митної політики підприємства за умов євроінтеграції», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

(Аспірант Зібницький Ілля Дмитрович *виклав основні положення своєї презентації, акцентуючи увагу на актуальності теми дослідження, предметі, об'єкті, завданнях, науковій новизні та результатах проведеного дослідження).*

Після закінчення презентації Зібницьким Іллею Дмитровичем, присутніми на захисті фахівцями були поставлені такі запитання:

Запитання до здобувача:

1. Житар М.О., декан ФМФМ КАІ, д.е.н., професор.

Запитання: У Вашій роботі уточнено поняття «митна діяльність підприємств». Поясніть, у чому полягає концептуальна відмінність між державною митною політикою та митною політикою підприємства (як це відображено на слайді 3), а також які елементи забезпечують їхню взаємодію?

Відповідь: дякую за запитання. Концептуальна відмінність між державною митною політикою та митною політикою підприємства полягає насамперед у різному рівні реалізації, суб'єктах формування, цілях та інструментах впливу.

Державна митна політика реалізується на макроекономічному рівні та є складовою економічної політики держави. Її основною метою є забезпечення економічної безпеки країни, захист внутрішнього ринку, наповнення бюджету, регулювання зовнішньої торгівлі. Натомість митна політика підприємства

реалізується на мікроекономічному рівні та спрямована на забезпечення ефективності зовнішньоекономічної діяльності конкретного суб'єкта господарювання. Її метою визначено оптимізацію митних процедур, мінімізацію митних ризиків і витрат, забезпечення митного комплаєнсу, підвищення економічної безпеки та конкурентоспроможності підприємства на міжнародних ринках. Саме тому в дисертації митна політика підприємства розглядається як інтегрована система управління митною діяльністю суб'єкта ЗЕД. Водночас ці два рівні митної політики не є ізольованими. Їх взаємодія забезпечується через низку елементів: це нормативно-правова база, система митного адміністрування, інститути довіри та партнерства між бізнесом і митними органами, цифрові платформи взаємодії. Таким чином, підсумую, що державна митна політика визначає регуляторне середовище функціонування суб'єктів ЗЕД, а митна політика підприємства виступає механізмом адаптації підприємства до цього середовища та інструментом підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності.

2. Ареф'єва О.В., професор кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ, д.е.н., професор.

Запитання: Ілля Дмитрович, чому в сучасних умовах митну політику підприємства доцільно розглядати як інтегровану систему управління зовнішньоекономічною діяльністю, а не лише як сукупність процедур митного оформлення для перетину митного кордону товарів за контрактом?

Відповідь: дякую за запитання. Погоджуюсь, що традиційно митна діяльність підприємства розглядається досить вузько – як процес підготовки документів, декларування товарів та проходження митного контролю під час переміщення товарів через митний кордон. Проте сучасні умови міжнародної торгівлі, цифровізація митних процедур, розвиток концепції митного комплаєнсу та інтеграція України до європейського митного простору суттєво розширюють зміст митної політики підприємства.

Саме тому в дисертації митна політика підприємства розглядається не як окрема функція митного оформлення, а як інтегрована система управління зовнішньоекономічною діяльністю, адже митні рішення впливають практично на всі ключові бізнес-процеси підприємства.

По-перше, митна політика безпосередньо впливає на фінансові результати діяльності. Від правильності визначення митної вартості, вибору митного режиму, структури контракту та управління митними платежами залежать собівартість продукції, рівень витрат і прибутковість зовнішньоекономічних операцій.

Митна політика тісно пов'язана із системою управління ризиками. У дисертації показано, що митні ризики охоплюють ризики митної вартості, документарні ризики, ризики класифікації товарів, валютні ризики, ризики трансфертного ціноутворення та інші ризики, які можуть спричиняти значні фінансові втрати для підприємства. Тому митна політика повинна включати механізми їх ідентифікації, оцінювання та мінімізації

Крім того, євроінтеграційні процеси вимагають від підприємств не лише дотримання митного законодавства, а й впровадження принципів АЕО, комплаєнсу, управління ризиками, цифровізації та стратегічного планування. Отже, можемо говорити про те, що митна політика стає інструментом стратегічного управління

зовнішньоекономічною діяльністю, який забезпечує підвищення ефективності міжнародних операцій, мінімізацію ризиків, зміцнення економічної безпеки та адаптацію підприємства до вимог європейського митного простору.

3. Коваленко Ю.М., в.о. зав. кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ, д.е.н., професор.

Запитання: пане Ілля, чи ідентифікували ви у роботі чинники, які впливають на формування митної політики підприємства. Якщо так, то яких саме і чому?

Відповідь: дякую за запитання. Так, у роботі було ідентифіковано та систематизовано сукупність чинників, які впливають на формування митної політики підприємства. Їх було поділено на зовнішні та внутрішні, оскільки митна політика підприємства формується під одночасним впливом регуляторного середовища та внутрішніх управлінських можливостей суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності. До зовнішніх віднесено такі основні: митне законодавство, політика Європейського Союзу, воєнний стан, міжнародна торгівля, санкційні обмеження. Внутрішню систему чинників сформовано за такими класифікаційними групами: ресурсні, функціональні, організаційні, інституційні та цифрові, які фактично визначають здатність підприємства реалізувати митну політику на практиці.

Особливу увагу в роботі приділено саме таким чинникам, як митний комплаєнс, управління ризиками, цифровізація та євроінтеграційна адаптація, оскільки сучасна митна політика підприємства має забезпечувати готовність підприємства до роботи в умовах європейського митного простору, мінімізувати митні ризики та сприяти підвищенню ефективності зовнішньоекономічної діяльності. Вважаємо, що ефективна митна політика підприємства формується не під впливом одного окремого чинника, а як результат комплексної взаємодії регуляторних, економічних, інформаційних, цифрових, ризикових та стратегічних чинників, що особливо актуально в умовах євроінтеграції України та трансформації міжнародної торгівлі.

4. Пілецька С.Т., професор кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ, д.е.н., професор.

Запитання: На слайді 17 Ви запропонували розрахунок індексу ризиковості митної вартості. Поясніть методику його визначення та окресліть управлінські рішення, що можуть ґрунтуватися на отриманих результатах.

Відповідь: дякую за запитання. Індекс ризиковості митної вартості пропонується розраховувати як узагальнюючий аналітичний показник, який відображає ймовірність виникнення проблем під час підтвердження заявленої митної вартості товарів. Його доцільність зумовлена тим, що саме митна вартість є однією з найбільш ризикових зон митної політики підприємства. У роботі індекс ризиковості митної вартості формується на основі сукупності показників, які характеризують проблемність митного оформлення: до прикладу – відхилення заявленої митної вартості від порівняльних або ринкових орієнтирів, частоту коригувань митної вартості, частоту запитів митниці щодо додаткових документів тощо

На нашу думку, управлінська цінність цього індексу полягає в тому, що він переводить ризик митної вартості з якісної площини у кількісну. Підприємство може не лише констатувати наявність ризику, а й визначити його рівень: низький,

помірний, підвищений або критичний. На цій основі можуть прийматися такі управлінські рішення: попередня перевірка контрактної ціни; посилення документального підтвердження митної вартості; перегляд умов Incoterms; уточнення структури транспортних, страхових і ліцензійних витрат; підготовка доказової бази щодо ціни угоди та інші. Отже, індекс ризиковості митної вартості є не лише розрахунковим показником, а інструментом превентивного управління.

5. Касьянова Н.В., професор кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ, д.е.н., професор.

Запитання: На слайді 23 Ви представили інтегральний показник для оцінювання ефективності митної політики, що включає індекс митного комплаєнсу, швидкість оформлення, митно-логістичні витрати та рівень економічної безпеки. Обґрунтуйте, чому саме інтегральний показник із такими складовими було обрано, та поясніть його переваги порівняно з використанням окремих індикаторів.

Відповідь: дякую за запитання. Для оцінювання ефективності митної політики підприємства запропоновано інтегральний показник, оскільки митна політика підприємства не може бути оцінена лише за одним критерієм, наприклад, лише за сумою митних платежів або швидкістю оформлення. Її результативність має багатовимірний характер і охоплює правові, організаційні, фінансові, логістичні, ризикові та безпекові складові. Логіка включення саме тих складових, які подано на слайді 23 є такою: індекс митного комплаєнсу показує, наскільки підприємство дотримується митного законодавства, має якісну документацію, внутрішній контроль, готовність до АЕО та компетентний персонал. Швидкість митного оформлення відображає здатність підприємства уникати затримок, простоїв і порушень логістичних графіків. Індекс митно-логістичних витрат дозволяє оцінити фінансове навантаження митних процедур, а використання показника (1−K) логічно відображає, що зниження витрат підвищує ефективність. Індекс економічної безпеки показує здатність підприємства зберігати стійкість ЗЕД, уникати критичних втрат і забезпечувати безперервність зовнішньоекономічних операцій. Таким чином, інтегральний показник поєднує чотири ключові виміри ефективності: законність і якість процедур, часову результативність, економічну доцільність та безпекову стійкість. Саме тому він є більш обґрунтованим, ніж окремі часткові показники.

6. Мирошниченко Г.Б., доцент кафедри національної безпеки та підприємництва КАІ, к.е.н., доцент.

Запитання: скажіть будь ласка, які концептуальні відмінності Ви виділяєте між оцінюванням рівня реалізації митної політики та оцінюванням рівня її євроінтеграційної адаптації?

Відповідь: дякую за запитання. Зазначені Вами оцінювання мають різну аналітичну спрямованість. Оцінювання рівня реалізації митної політики показує, наскільки на підприємстві фактично сформовані й функціонують основні складові митної політики: організаційна, економічна, інформаційно-аналітична, ризик-орієнтована, комплаєнс-АЕО, цифрова та стратегічна. Тобто йдеться про чітко вибудовану митну політику підприємства. Натомість оцінювання євроінтеграційної адаптації показує, наскільки митна політика підприємства відповідає вимогам і практикам європейського митного простору. Тут акцент переноситься на відповідність наявних внутрішніх процедур їх європейським стандартам: готовність

до АЕО, використання NCTS, рівень цифровізації митних процесів, розвиток митного комплаєнсу тощо. Можна ще сказати, що перше оцінювання відповідає на питання: «Наскільки митна політика підприємства сформована і реалізується всередині підприємства?». А друге: «Наскільки ця митна політика готова до функціонування в умовах європейського митного простору?». І такий підхід дозволяє одночасно визначити внутрішню управлінську побудову митної політики та її відповідність зовнішнім європейським вимогам. Результати апробації підтвердили важливість такого розмежування.

7. Побережна З.М., професор кафедри національної безпеки та підприємництва КАІ, д.е.н., професор

Запитання: на слайді 24 Ви представили моделі реалізації митної політики. Які конкретні економічні ефекти можуть отримати підприємства від впровадження запропонованої Вами моделі реалізації митної політики?

Відповідь: дякую за запитання. Впровадження запропонованої моделі реалізації митної політики може забезпечити підприємствам декілька економічних ефектів, які проявляються як у прямій фінансовій економії, так і в підвищенні стійкості зовнішньоекономічної діяльності. До прикладу, перший ефект – зниження митних і митно-логістичних витрат. Завдяки системному управлінню митними платежами, брокерськими витратами, витратами на зберігання, простою, сертифікацією та документальним супроводженням підприємство може виявляти найбільш витратні ділянки митної діяльності й оптимізувати їх. Другий ефект – мінімізація фінансових втрат від митних ризиків. Запропонований інструментарій дозволяє оцінити економічні наслідки від ризиків через донарахування, штрафи, додаткові логістичні витрати, простої та адміністративні витрати. Ще ефект – підвищення рівня митного комплаєнсу. Це знижує ймовірність порушень митного законодавства, судових спорів, штрафів. Наступний ефект – підвищення економічної безпеки підприємства. Модель дозволяє пов'язати митну політику з фінансовою стійкістю, ризик-менеджментом, логістичною безперервністю та стратегічним управлінням ЗЕД. Також, підвищення готовності підприємства до європейського митного простору. Отже, економічний ефект моделі полягає не лише у зменшенні окремих витрат, а у формуванні більш керованої, прозорої, прогнозованої та стратегічно орієнтованої системи формування митної діяльності підприємства.

Після відповідей на запитання виступили:

Науковий керівник – д.е.н., професор, в.о. завідувача кафедри національної безпеки та підприємництва КАІ Чумак Оксана Володимирівна.

Дисертаційна робота Зібницького Іллі Дмитровича присвячена обґрунтуванню теоретико-методичних засад та практичних рекомендацій щодо формування митної політики підприємства за умов євроінтеграції та є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним у Національному університеті «Київський авіаційний інститут».

Вибір теми дисертації є науково обґрунтованим і актуальним. Усвідомлення здобувачем розриву між наявним інструментарієм щодо формування митної політики і реальними потребами підприємств за умов євроінтеграції стало відправною точкою дослідження.

Під час навчання в аспірантурі Зібницький І.Д. повністю виконав індивідуальний навчальний план та індивідуальний план наукової роботи й представив до розгляду повний текст дисертації.

Зміст поданого дисертаційного дослідження повністю відповідає розробленому плану й свідчить про глибоку наукову та практичну обізнаність автора у сутності проблем, які досліджуються, є підтвердженням високого рівня виконання задач, поставлених у дисертаційній роботі, а також теоретико-методологічної підготовки Зібницького І.Д., його зрілості як науковця, набуття ним теоретичних знань, умінь, навичок та компетентностей відповідно до освітньо-наукової програми «Економіка» та Національної рамки кваліфікацій. Наукова компетентність розкривається у виваженому доборі наукових методів та дослідницького інструментарію.

Зібницький І.Д. у процесі підготовки дисертаційної роботи проявив себе як висококваліфікований дослідник, здатний до самостійного наукового пошуку, системного аналізу та узагальнення складних економічних процесів при формуванні митної політики підприємств. Під час роботи над дисертацією він продемонстрував ґрунтовні знання теорії економіки і митної справи, сучасних інструментів аналітичного оцінювання ефективності митної політики підприємства, стратегічного управління, а також високий рівень наукової культури й професійної відповідальності.

Здатність Зібницького І.Д. до наукового узагальнення та аналізу простежується у проведеному дослідженні, яке характеризується глибиною й комплексністю підходу при аналізі економічних та соціальних процесів у сфері здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Дисертаційне дослідження отримало достатню апробацію на 12 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях та в 4,5 наукових публікаціях у вітчизняних фахових наукових виданнях категорії «Б».

Заслуговує на увагу висока якість виконаної дисертаційної роботи та науково-практична ефективність запропонованих автором результатів, зокрема: поєднання організаційної, економічної, інформаційно-аналітичної, ризик-орієнтованої, комплаєнс-АЕО, цифрової та стратегічної складових у єдину систему забезпечення зовнішньоекономічної діяльності та розроблений здобувачем методичний інструментарій оцінювання митних ризиків підприємства, що забезпечує інтеграцію управління митними ризиками до загальної системи економічної безпеки підприємства.

Текст дисертаційного дослідження викладено науково грамотно і в логічній послідовності, оформлення відповідає всім вимогам. Аргументація, яка подається в обґрунтуванні положень наукової новизни, є переконливою. Автор досконало опрацював сучасну наукову та теоретичну базу, проаналізував міжнародні та вітчизняні наукові напрацювання проблематики формування митної політики, продемонстрував глибоке володіння сучасним станом обраної проблеми.

Важливо підкреслити, що наукові результати дисертаційного дослідження тісно пов'язані з практичною професійною діяльністю здобувача. Пан Ілля має значний досвід митного супроводу товарів підприємств, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, що дозволило поєднати теоретико-методичні

положення дисертаційної роботи з практикою митного оформлення товарів, підготовки документів підприємств до отримання статусу АЕО, управління митними процесами на підприємстві. Така інтеграція наукових підходів і прикладного досвіду суттєво посилює практичну значущість проведеного дослідження та підтверджує його орієнтацію на вирішення актуальних завдань формування митної політики на підприємствах за умов євроінтеграції.

З огляду на успішне виконання Зібницьким Іллею Дмитровичем індивідуальних навчального та наукового планів, досягнення позитивних результатів за освітньо-науковою програмою «Економіка», а також завершення дисертації на тему «Формування митної політики підприємства за умов євроінтеграції», яка є самостійною науковою працею, містить новизну, виконана на належному рівні та відповідає вимогам до дисертацій докторів філософії, дослідження може бути рекомендоване до захисту, а його автор – Зібницький Ілля Дмитрович – заслуговує на присвоєння ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензенти дисертаційної роботи, які наголосили на позитивних аспектах дослідження та висловили свої побажання і зауваження:

Пашко П.В., д.е.н., професор, професор кафедри національної безпеки та підприємництва Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу КАІ:

Здобувачеві вдалося повною мірою розкрити теоретико-прикладний характер дисертаційного дослідження, а також чітко сформулювати й належно обґрунтувати основні наукові положення, узагальнення та висновки, які становлять науковий інтерес і мають практичну цінність. Отримані результати можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях проблем формування митної політики підприємства та здійснення зовнішньоекономічної діяльності, а також в освітньому процесі під час викладання дисциплін за спеціальністю 051 «Економіка».

Дисертаційна робота характеризується класичною та водночас змістовно виваженою структурою, що повною мірою відповідає логіці наукового дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел і додатків.

Беззаперечною перевагою роботи є те, що автором розглянуто митну політику не лише як елемент державного регулювання, а як самостійну управлінську систему підприємства. Важливим науковим результатом є розвиток понятійно-категоріального апарату дослідження, де автором обґрунтовано доцільність виділення митної політики підприємства як окремого об'єкта економічного дослідження. Наукову цінність має удосконалений автором підхід до формування митної політики підприємства, який найбільшою мірою відповідає сучасним умовам функціонування підприємств в умовах євроінтеграції та трансформації митного середовища. Автором запропоновано комплекс взаємопов'язаних інформаційних моделей, які забезпечують підвищення достовірності митної інформації, удосконалення процедур прийняття управлінських рішень та створення інформаційної основи для управління митними ризиками. У сучасних умовах цифровізації митних процедур саме якість інформаційного забезпечення стає одним із ключових факторів ефективності митної політики підприємства. Суттєвим

здобутком дисертаційної роботи є розроблення аналітичного інструментарію оцінювання ефективності митної політики підприємства.

Загалом, структура дисертації є логічною, послідовною та підпорядкованою досягненню мети дослідження. Важливим свідченням практичної значущості роботи є апробація розроблених методичних підходів на підприємствах ТОВ «Укртрансагент» та ПІІ «ОСТ-ВЕСТ ЕКСПРЕС». Отримані результати підтвердили можливість практичного використання запропонованого інструментарію для підвищення рівня митного комплаєнсу, зниження митних ризиків, оптимізації митно-логістичних витрат та покращення економічної безпеки підприємств.

Оцінюючи дисертаційну роботу Зібницького Іллі Дмитровича в цілому позитивно, необхідно зупинитись на деяких положеннях дисертації, які можуть стати предметом наукової дискусії:

1. У роботі значну увагу приділено питанням євроінтеграційної адаптації митної політики підприємств, проте більш детального розкриття потребує механізм оцінювання впливу окремих інструментів ЄС, зокрема інституту AEO та NCTS, на економічні результати діяльності підприємств.

2. Автором розроблено систему показників оцінювання ефективності митної політики, однак доцільним було б доповнити її оцінюванням довгострокового впливу митної політики на конкурентні позиції підприємства на зовнішніх ринках.

3. Перспективним напрямом подальших досліджень може стати розширення запропонованого підходу до оцінювання митних ризиків шляхом використання сучасних цифрових технологій аналізу великих масивів даних та інструментів штучного інтелекту.

Зазначені зауваження та побажання не впливають на загальне позитивне ставлення до роботи, не знижують загальної позитивної оцінки проведеного дослідження і тому не є перешкодою для її представлення в разовій спеціалізованій вченій раді для офіційного захисту.

За своєю актуальністю, методологічним рівнем планування та проведення досліджень, науковою новизною та практичним значенням отриманих результатів робота відповідає всім вимогам встановленим щодо дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії та може бути рекомендованою для проходження подальших етапів експертизи та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Штик Ю.В., к.е.н, доцент, доцент кафедри національної безпеки та підприємництва Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу КАІ:

В умовах воєнного стану, структурної перебудови економіки, зміни логістичних маршрутів, зростання імпортозалежності за окремими товарними групами та підвищення ризиків зовнішньоекономічної діяльності особливої значущості набуває необхідність формування на рівні підприємств цілісної митної політики. Така політика має забезпечувати підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності, мінімізацію митних ризиків, оптимізацію митних витрат, забезпечення митного комплаєнсу та економічної безпеки.

Аналіз положень наукової новизни, висвітлених у дисертаційній роботі, дозволяє встановити, що вона має належний теоретико-прикладний рівень. Сформульовані й обґрунтовані в ній наукові положення, висновки та узагальнення

викликають науковий інтерес і можуть бути використані у подальших дослідженнях, присвячених розвитку економічної складової зовнішньоекономічної діяльності, зокрема в частині формування митної політики. Практична й освітня цінність результатів роботи також полягає у можливості їх використання в межах викладання дисциплін за спеціальністю 051 «Економіка».

Теоретико-методологічну основу дисертаційної роботи становлять праці українських і зарубіжних науковців, присвячені проблематиці формування митної політики, управління митними ризиками, використання аналітичного інструментарію оцінки ефективності митної політики. Дисертаційна робота побудована за класичною логікою наукового дослідження та має цілісну, послідовну структуру. Вона складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел і додатків.

У першому розділі досліджено теоретичні та методичні аспекти формування митної політики підприємства. Автором розкрито економіко-правову природу митної політики на макро- та мікрорівнях, уточнено сутність митної політики підприємства, систематизовано принципи її формування, обґрунтовано структурні елементи та визначено роль інформаційного забезпечення у системі управління митною діяльністю.

У другому розділі розглянуто процес формування митної політики підприємства за умов євроінтеграції в Україні. Автором здійснено аналітичне дослідження передумов формування митної політики підприємств, проаналізовано динаміку експортно-імпортних операцій України, запропоновано похідні індикатори оцінювання зовнішньоекономічної діяльності, обґрунтовано науково-практичний підхід до формування митної політики підприємства та удосконалено інструментарій оцінювання митних ризиків.

У третьому розділі розроблено напрями удосконалення формування та реалізації митної політики підприємства за умов євроінтеграції. Запропоновано методичний підхід до оцінювання ефективності митної політики підприємства, розроблено індекс митного комплаєнсу та інтегральний показник ефективності митної політики, обґрунтовано модель реалізації митної політики підприємства, здійснено оцінювання рівня євроінтеграційної адаптації досліджуваних підприємств і сформовано GAP-матрицю стратегічних розривів

За матеріалами дисертації опубліковано 16,5 наукових праць, 4,5 публікацій у наукових фахових виданнях України, 12 публікацій, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Оцінюючи дисертаційну роботу Зібницького Іллі Дмитровича в цілому позитивно, необхідно зупинитись на деяких пропозиціях:

1. Автором запропоновано розгалужену систему індикаторів оцінювання ефективності митної політики підприємства. Водночас доцільно було б детальніше обґрунтувати можливість адаптації цієї системи до підприємств різних масштабів діяльності – великих компаній, середніх підприємств та малих суб'єктів ЗЕД, які не мають окремих митних підрозділів.

2. Запропонована модель реалізації митної політики підприємства достатньо повно враховує євроінтеграційні вимоги, однак більш ґрунтовного розкриття потребує питання її застосування в умовах високої нестабільності зовнішнього

середовища, зокрема під час різких змін логістичних маршрутів, митних ставок, валютних коливань і воєнних ризиків.

3. У дисертації значну увагу приділено індексу митного комплаєнсу та оцінюванню готовності підприємств до АЕО. Разом із тим, доцільним було б ширше розкрити організаційні умови практичного впровадження внутрішнього митного комплаєнсу на підприємствах, зокрема питання відповідальності структурних підрозділів, внутрішнього аудиту та кадрової підготовки.

4. Результати апробації запропонованих підходів на підприємствах підтверджують їх практичну значущість, однак робота виграла б від ширшого порівняння отриманих результатів із практиками підприємств країн ЄС, що дозволило б поглибити міжнародний компаративний аспект дослідження.

Зазначені зауваження та побажання не впливають на загальне позитивне ставлення до роботи, не зменшують її наукової новизни та практичної значимості і тому не є перешкодою для її представлення в разовій спеціалізованій вченій раді для офіційного захисту.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Житар М.О., д.е.н., професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу, декан Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу, КАІ:

Шановні колеги, представлене дисертаційне дослідження справляє позитивне враження насамперед своєю комплексністю та глибиною опрацювання проблематики формування митної політики підприємств за умов євроінтеграції, які є відчутними в Україні. Автором обрано надзвичайно актуальний напрям дослідження, який перебуває на перетині маркетингу, стратегічного управління та інжинірингової діяльності, що особливо важливо в умовах сучасної трансформації економіки та активного розвитку технологічних ринків. Варто відзначити, що дисертація не має декларативного характеру, а базується на системному аналізі реальних процесів здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємств, реалізації державної митної політики, тенденцій цифровізації та практичних аспектів формування митної політики підприємств.

Привертають увагу високий рівень наукового опрацювання проблематики, методологічна цілісність дослідження та логічність побудови викладеного матеріалу. Автором запропоновано комплексне бачення процесу формування митної політики підприємства в умовах євроінтеграції. Заслуговує на позитивну оцінку розроблений методичний інструментарій оцінювання митних ризиків з представленим алгоритмом визначення економічних наслідків їх реалізації. Окремо слід відзначити запропоновану систему оцінювання ефективності митної політики підприємства, яка базується на використанні інтегрального показника. Використання ризик-орієнтованого, процесного та аналітичного підходів істотно підвищує практичну значущість отриманих результатів і свідчить про глибоке розуміння здобувачем сучасних тенденцій розвитку митного адміністрування та управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств.

Позитивним аспектом дисертаційної роботи є також значна увага автора до питань цифрової трансформації митної діяльності, розвитку митного комплаєнсу, адаптації підприємств до вимог європейського митного законодавства та

забезпечення економічної безпеки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. У роботі простежується прагнення автора не лише узагальнити існуючі наукові підходи до формування митної політики підприємства, а й запропонувати власні методичні та організаційно-економічні рішення, які мають практичне значення для підприємств, що здійснюють експортно-імпортну діяльність. Розроблені моделі, система аналітичних індикаторів та методичні рекомендації формують цілісну концепцію управління митною політикою підприємства та можуть бути використані як у практиці господарювання, так і при подальшому розвитку наукових досліджень у сфері митного менеджменту. Це свідчить про достатній рівень наукової зрілості здобувача, його здатність до самостійного проведення комплексних досліджень та отримання результатів, що характеризуються науковою новизною, методичною обґрунтованістю і практичною цінністю.

Вважаю, що представлена дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням, виконаним на належному теоретичному та методичному рівнях. Дисертація відповідає вимогам, які висуваються до робіт на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка», а її автор заслуговує на позитивну оцінку та рекомендацію до подальшого захисту.

Ареф'єва О.В., гарант ОНП «Економіка», д.е.н., професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу, КАІ:

Шановні колеги, насамперед хочу відзначити цілісність і внутрішню логіку представленого дослідження. Робота побудована послідовно: від опрацювання теоретико-методичних засад митної політики підприємства та її місця у системі зовнішньоекономічної діяльності автор переходить до аналізу сучасного митного середовища, євроінтеграційних змін та ризиків митної діяльності, а надалі – до розроблення власних методичних підходів, аналітичних інструментів і організаційно-економічної моделі реалізації митної політики підприємства. Така логіка дослідження свідчить про системність наукового мислення здобувача, здатність комплексно аналізувати проблематику митного регулювання на рівні підприємства та послідовно вибудовувати наукову аргументацію від теоретичних положень до прикладних рекомендацій.

Окремо варто відзначити самостійність автора у формуванні понятійного апарату дослідження, зокрема в обґрунтуванні митної політики підприємства як інтегрованої системи управління митною діяльністю суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності. Позитивне враження справляє запропонований підхід до формування митної політики підприємства через поєднання запропонованих складових. Важливим результатом є також розроблення інструментарію кількісного оцінювання митних ризиків, зокрема карти митних ризиків, матриці ризикових документів, індексу ризиковості митної вартості та алгоритму розрахунку вартості митних ризиків, що надає роботі виразної методичної завершеності.

У цілому дисертація справляє враження зрілої, збалансованої та методично добре опрацьованої наукової праці, яка відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії та може бути рекомендована до подальшого захисту.

Касьянова Н.В. д.е.н., професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу, КАІ:

Підтримую позитивні оцінки колег і хочу акцентувати увагу насамперед на науково-теоретичній та методичній цінності представленого дослідження. Автору вдалося не лише систематизувати сучасні підходи до формування митної політики підприємства та узагальнити європейські тенденції розвитку митного регулювання, а й сформувати власне концептуальне бачення митної політики як інтегрованої системи управління митною діяльністю суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності. Безумовною перевагою дисертаційної роботи є органічне поєднання теоретичних положень митного менеджменту, ризик-орієнтованого підходу, принципів митного комплаєнсу, сучасних цифрових технологій та економіко-аналітичного інструментарію, що дозволило автору сформувати цілісну методологічну основу формування та реалізації митної політики підприємства в умовах євроінтеграції.

Окремо варто відзначити високий рівень опрацювання методичної та аналітичної складової дисертації. Робота містить авторські організаційно-економічні моделі, структурно-логічні схеми, систему взаємопов'язаних інформаційно-аналітичних моделей, методичний інструментарій оцінювання митних ризиків. Особливу наукову цінність становить запропонований аналітичний підхід до оцінювання ефективності митної політики підприємства, заснований на інтеграції індексу митного комплаєнсу, швидкості митного оформлення, митно-логістичних витрат та індексу економічної безпеки митної політики в єдиний інтегральний показник. Запропоновані методичні рішення не лише поглиблюють існуючі наукові підходи до управління митною діяльністю підприємств, а й створюють практичне підґрунтя для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності, мінімізації митних ризиків та адаптації підприємств до вимог європейського митного простору. Позитивне враження справляє і те, що запропоновані підходи мають не декларативний, а прикладний характер та можуть бути адаптовані до реальних умов функціонування підприємств.

Важливим аспектом роботи є також її міждисциплінарність. Автор вдало інтегрує положення економіки, цифровізації, стратегічного управління, ризик-орієнтованого підходу, аналітики даних та сучасних тенденцій розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Це суттєво підсилює наукову новизну дослідження та демонструє високий рівень наукової підготовки здобувача. Дисертація написана академічно грамотно, має чітку логіку викладу матеріалу та справляє враження самостійної, завершеної й концептуально вивіреної наукової праці. На мою думку, представлена дисертаційна робота відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка», а її автор заслуговує на позитивну оцінку та рекомендацію до подальшого захисту.

Побережна З.М, д.е.н., професор, професор кафедри національної безпеки та підприємництва, КАІ:

Хотіла б відзначити не лише високий рівень виконання дисертаційної роботи, а й ґрунтовну підготовку здобувача до сьогоднішнього наукового обговорення. Відповіді здобувача на поставлені запитання були ґрунтовними, логічно аргументованими та засвідчили високий рівень володіння як теоретико-методичними положеннями дослідження, так і практичними аспектами організації

митної діяльності підприємств. Особливо позитивне враження справило те, що автор продемонстрував системне розуміння сучасних тенденцій розвитку митної справи, ризик-орієнтованого підходу до управління митною діяльністю та особливостей адаптації підприємств до вимог європейського митного простору. Відповіді були змістовними, професійно обґрунтованими, базувалися на результатах власних досліджень і підтвердили належний рівень наукової підготовки здобувача.

Варто підкреслити, що дисертаційна робота є своєчасною та має вагоме значення як для розвитку наукових досліджень у сфері митної справи, так і для практики функціонування підприємств, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. В умовах гармонізації митного законодавства України з правом Європейського Союзу, поширення цифрових технологій митного адміністрування та впровадження інституту Авторизованого економічного оператора питання формування ефективної митної політики підприємства набувають стратегічного значення. Автору вдалося переконливо обґрунтувати, що митна політика підприємства повинна розглядатися не лише як сукупність процедур митного оформлення чи дотримання вимог митного законодавства, а як комплексна система стратегічного управління митною діяльністю, яка інтегрує інструменти управління митними ризиками, митного комплаєнсу, цифровізації, інформаційно-аналітичного забезпечення та оцінювання економічної ефективності митних рішень. Саме такий підхід, на мою думку, становить одну з головних наукових переваг представленої дисертаційної роботи та визначає її перспективність для подальшого розвитку теорії й практики управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств.

Також слід позитивно відзначити достатній рівень апробації результатів дослідження, наявність публікацій за темою дисертації, участь здобувача у науково-практичних заходах та загальну академічну зрілість представленої роботи. Дисертація має завершений характер, відповідає сучасним вимогам до наукових досліджень за спеціальністю 051 «Економіка» та демонструє належний рівень самостійності автора. Вважаю, що передзахист відбувся успішно, а дисертаційна робота є достатньо підготовленою для подання до разової спеціалізованої вченої ради та подальшого захисту.

Пілецька С.Т., д.е.н., професор, професор кафедри фінансових технологій та бізнесу, КАІ:

Прослухавши доповідь здобувача, хочу відзначити ґрунтовність проведеного дослідження, значний обсяг опрацьованих наукових джерел та високий рівень аналітичного опрацювання проблематики забезпечення конкурентоспроможності інжинірингових послуг. На мою думку, найбільш цінним результатом представленого дослідження є те, що автор фактично переводить митну політику підприємства із площини прикладного митного адміністрування у площину самостійного об'єкта наукового дослідження та управління. У більшості сучасних наукових праць митна політика традиційно розглядається переважно як елемент державного регулювання або як сукупність процедур митного оформлення. У представленій дисертації вперше простежується цілісна логіка її функціонування саме на рівні підприємства, що дозволяє розглядати митну політику як складову корпоративного управління зовнішньоекономічною діяльністю. На моє переконання, саме цей концептуальний зсув має найбільше теоретичне значення та створює

передумови для подальшого розвитку окремого напряму досліджень у сфері митного менеджменту підприємств.

Водночас позитивно оцінюю прагнення автора забезпечити високий рівень методичної завершеності роботи. Практично кожне теоретичне положення отримало відповідне методичне або аналітичне продовження у вигляді моделей, алгоритмів, індикаторів чи процедур оцінювання. Такий підхід свідчить про сформовану наукову культуру дослідження, коли нові теоретичні положення не залишаються декларативними, а набувають можливості практичного застосування. Саме ця взаємоузгодженість між теоретичними положеннями, методичним інструментарієм та практичною апробацією, на мою думку, є однією з найсильніших сторін представленої дисертаційної роботи та підтверджує достатній рівень наукової зрілості її автора.

Відповіді здобувача на поставлені запитання були логічними, аргументованими та продемонстрували достатній рівень його наукової зрілості, самостійності мислення та глибоке розуміння предметної області дослідження. Автор вільно орієнтується у сучасних тенденціях розвитку економічної науки, проблематиці формування митної політики підприємств та митної справи за умов євроінтеграції. На мою думку, дисертаційна робота є вагомим внеском у розвиток сучасної економічної науки, відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» та заслуговує на позитивне рішення щодо її подальшого захисту.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Зібницького Іллі Дмитровича на тему «Формування митної політики підприємства за умов євроінтеграції», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка»

1. Обґрунтування вибору теми дослідження. Сучасний етап розвитку економіки України характеризується поглибленням процесів європейської інтеграції, гармонізацією митного законодавства з нормами Європейського Союзу, трансформацією системи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та впровадженням нових механізмів митного адміністрування. Митна політика підприємства за таких умов, з інструменту забезпечення виконання митних формальностей перетворюється на елемент стратегічного управління зовнішньоекономічною діяльністю, спрямований на підвищення конкурентоспроможності, забезпечення економічної безпеки та формування довгострокових переваг суб'єктів господарювання на міжнародних ринках.

Впровадження європейських стандартів митного контролю, ризик-орієнтованих підходів, електронного декларування, постмитного аудиту, процедур авторизованого економічного оператора створює передумови, за яких підприємства мають формувати нові підходи до забезпечення їхньої митної діяльності. Особливої ваги проблема формування митної політики набуває в умовах воєнних викликів, структурної перебудови економіки України та необхідності інтеграції до єдиного

митного простору ЄС. Зростання обсягів міжнародної торгівлі, зміна логістичних маршрутів, підвищення ризиків порушення ланцюгів постачання та посилення вимог до прозорості зовнішньоекономічних операцій актуалізують потребу у створенні дієвих механізмів управління митною діяльністю підприємств. Митна політика підприємств має забезпечувати баланс між дотриманням вимог митного законодавства, мінімізацією митних ризиків, оптимізацією витрат та досягненням стратегічних цілей розвитку підприємства.

У цьому контексті виникає об'єктивна потреба у розвитку теоретико-методичних засад формування митної політики підприємства за умов євроінтеграції, які б враховували сучасні тенденції розвитку міжнародної торгівлі, зовнішньоекономічної діяльності підприємств, митної справи України. Таким чином, актуальність теми дисертаційної роботи обумовлена необхідністю розроблення сучасних методичних підходів до формування митної політики підприємства, оцінки ефективності її реалізації, стратегічних векторів її розвитку за умов євроінтеграційних процесів в України.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Наукове дослідження виконувалося в рамках науково-дослідних робіт в Державному університеті «Київський авіаційний інститут» кафедри економіки та бізнес-технологій за темами: «Управління змінами підприємницьких структур за ESG-стратегії у воєнний час та повоєнний період» (термін виконання 05.2024-06.2026 рр., державний реєстраційний номер № 0124U003092), в межах якої автором удосконалено інструментарій оцінювання митних ризиків підприємства шляхом сформованої системи інструментів кількісного оцінювання митних ризиків та «Інноваційний розвиток бізнес-технологій суб'єктів підприємницької діяльності в соціально-орієнтованій економіці» (державний реєстраційний номер 121U114366, термін виконання 12.2021-01.2024 рр.) в межах якої автором удосконалено формування політики управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств у частині інтеграції охарактеризованих складових митної політики.

Тема дисертації відповідає освітньо-науковій програмі «Економіка» за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» в КАІ (зокрема, ОК 1.3.3, ОК 1.3.4 та ОК 1.3.5).

3. Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретичних засад, розширення методичного інструментарію та розроблення практичних рекомендацій щодо формування митної політики підприємства за умов євроінтеграції України.

Для досягнення поставленої мети у дисертаційній роботі визначено та вирішено такі основні завдання:

– уточнити термінологічний апарат з позиції економіко-правових підходів до трактування дефініції «митна політика підприємства»;

– систематизувати наукові підходи до процедури формування митної політики підприємства;

– узагальнити організаційно-методичні підходи до формування митної політики підприємства та визначити напрями їх інтеграції до системи управління зовнішньоекономічною діяльністю;

– проаналізувати стан, динаміку розвитку й тенденції експортно-імпортних

операцій в Україні;

– обґрунтувати організаційно-економічний механізм формування митної політики підприємства;

– удосконалити теоретико-методичні засади економічного оцінювання митних ризиків підприємства для їх кількісного вимірювання;

– обґрунтувати методичний підхід до оцінювання ефективності митної політики підприємства;

– розробити модель реалізації митної політики підприємства;

– сформувати концептуальні положення до стратегічного забезпечення митної політики підприємства за умов євроінтеграції.

4. Об'єктом дослідження є процеси формування митної політики підприємства за умов євроінтеграційних трансформацій економіки.

5. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та прикладних засад формування митної політики підприємства, а також організаційно-економічні механізми забезпечення її ефективності в системі зовнішньоекономічної діяльності за умов євроінтеграції України.

6. Методи дослідження. У процесі дослідження використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, які забезпечили досягнення поставленої мети та розв'язання визначених завдань.

Методи теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу використано для дослідження економічної сутності митної політики підприємства, уточнення її змісту, функцій, принципів та місця в системі управління зовнішньоекономічною діяльністю. Історико-логічний та системний підходи застосовано для дослідження еволюції наукових підходів до формування митної політики підприємств та визначення впливу євроінтеграційних процесів на трансформацію механізмів митного регулювання. Методи групування, порівняльного та статистичного аналізу використано для оцінювання тенденцій розвитку зовнішньоторговельної діяльності України, аналізу показників митної діяльності підприємств та виявлення факторів впливу на результативність митної політики. Економіко-математичні методи, індексний аналіз та метод інтегрального оцінювання застосовано під час розроблення методичного підходу до оцінювання ефективності митної політики підприємства, формування системи індикаторів митної діяльності, розрахунку індексу митного комплаєнсу, індексу ризиковості митної вартості, індексу економічної безпеки митної політики та інтегрального показника її ефективності. Методи експертного оцінювання використано для визначення вагових коефіцієнтів показників у процесі формування інтегральних індексів та оцінювання значущості окремих складових митної політики. Графічний метод застосовано для візуалізації результатів дослідження, відображення взаємозв'язків між елементами митної політики підприємства та представлення результатів інтегрального оцінювання. Абстрактно-логічний метод використано для формулювання висновків, наукових положень та практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму формування митної політики підприємств в умовах євроінтеграції.

7. Наукова новизна одержаних результатів полягає у розвитку теоретико-методичних і прикладних положень щодо формування і реалізації митної політики підприємства за умов євроінтеграції України. Основними положеннями

дисертаційної роботи, що визначають її наукову новизну й особистий внесок автора, є:

удосконалено:

- науково-практичний підхід до формування митної політики підприємства, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на інтеграції відповідних складових митної політики підприємства (організаційної, економічної, інформаційно-аналітичної, ризик-орієнтованої, комплаєнс-АЕО, цифрової та стратегічної) у єдину систему забезпечення зовнішньоекономічної діяльності, що сприяє підвищенню ефективності митних процедур, економічної безпеки та адаптації підприємства до вимог європейського митного простору;

- інструментарій оцінювання митних ризиків підприємства, який, на відміну від існуючих, доповнено системою інструментів кількісного оцінювання митних ризиків (карта митних ризиків, матриця ризикових документів, індекс ризиковості митної вартості, алгоритм розрахунку вартості митних ризиків), за якою визначаються економічні наслідки їх реалізації, уможливлюється формування превентивних рішень та обґрунтування заходів щодо мінімізації митних втрат;

- організаційно-економічну модель реалізації митної політики підприємства, яка, на відміну від існуючих, поєднує оцінку рівня її реалізації з оцінюванням євроінтеграційної адаптації цієї політики, що забезпечує можливість комплексного визначення рівня впровадження її складових, резервів підвищення економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності, економічної безпеки та конкурентоспроможності підприємства за умов євроінтеграції;

набули подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат митної політики підприємства, шляхом введення до наукового обігу поняття «митна політика підприємства», яку, на відміну від існуючих підходів, запропоновано розглядати як інтегровану систему управління митною діяльністю суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності, спрямовану на забезпечення ефективності митних процесів, мінімізацію ризиків та досягнення стратегічних цілей розвитку підприємства;

- змістовна інтерпретація формування митної політики підприємства, які, на відміну від існуючих, ґрунтуються на інтеграції визначених принципів: законності, ризик-орієнтованості, цифровізації, комплаєнсу та стратегічної спрямованості із системою управління зовнішньоекономічною діяльністю, що дозволяє забезпечити адаптацію підприємства до вимог європейського митного простору та сучасних викликів міжнародної торгівлі;

- інформаційно-аналітичне забезпечення формування митної політики підприємства шляхом розробки комплексу взаємопов'язаних інформаційних моделей, які забезпечують підвищення достовірності митної інформації, зниження рівня митних ризиків, мінімізацію митних витрат та створюють інформаційне підґрунтя для підвищення економічної результативності зовнішньоекономічної діяльності підприємства;

- аналітичний інструментарій оцінювання ефективності митної політики підприємства шляхом упровадження системи індикаторів митної діяльності, індексу ризиковості митної вартості, індексу економічної безпеки митної політики та

показника рентабельності митної політики, що забезпечує кількісне вимірювання результативності митних рішень і рівня митної стійкості суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності;

- концептуальні положення до стратегічного забезпечення митної політики підприємства, які ґрунтуються на інтеграції оцінювання рівня реалізації митної політики, її євроінтеграційної адаптації та GAP-аналізу стратегічних розривів, що дозволяє визначати пріоритетні напрями трансформації митної політики та обґрунтовувати стратегічні рішення щодо підвищення економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності та виходу на міжнародні ринки.

8. Теоретичне значення роботи полягає у розвитку теоретико-методичних засад формування митної політики підприємства за умов євроінтеграції шляхом поглиблення наукових уявлень про її сутність, зміст, структуру та місце в системі управління зовнішньоекономічною діяльністю суб'єктів господарювання. Результати дослідження розширюють теорію митної справи завдяки обґрунтуванню митної політики підприємства як інтегрованої управлінської системи, розвитку методичних підходів до кількісного оцінювання митних ризиків, ефективності митної політики та рівня її євроінтеграційної адаптації. Особистий внесок здобувача полягає у формуванні цілісної концепції управління митною політикою підприємства, що поєднує ризик-орієнтований, комплаєнс-, цифровий та стратегічний підходи в єдиному методологічному контурі. Запропоновані теоретичні положення створюють наукове підґрунтя для подальшого розвитку досліджень у сфері митної справи, удосконалення моделей управління митною діяльністю підприємств, розвитку інструментів оцінювання їх митної стійкості та адаптації до вимог європейського митного простору.

9. Практичне значення та використання результатів дисертаційного дослідження полягає у сформованому комплексному вирішенні прикладних завдань щодо формування митної політики підприємств за умов євроінтеграції. Впровадження запропонованих методичних положень та інструментарію в практику економічної діяльності українських підприємств було здійснено шляхом проведення аналітичної роботи щодо релевантності запропонованих методик і підходів до специфіки економічної діяльності:

- ТОВ «Укртрансагент» шляхом впровадження організаційно-економічного механізму формування митної політики підприємства, зокрема: структурної моделі митної політики підприємства, моделі управління митними витратами та механізму інформаційного забезпечення підготовки до отримання статусу авторизованого економічного оператора (АЕО) (Акт про впровадження № 131/05/26 від 28.05.2026);

- ПІІ «ОСТ-ВЕСТ ЕКСПРЕС» використовується розроблена модель реалізації митної політики підприємства суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності для підвищення ефективності управління митними процесами за умов євроінтеграції (акт про впровадження №1 від 08.01.2026);

- Державного університету «Київський авіаційний інститут» як матеріал лекцій, зокрема основні методи оцінювання зовнішньоекономічних ризиків і оптимізаційні моделі оцінювання рівня ризиків (тема 3), за освітньо-професійною програмою «Митна діяльність підприємницьких структур» при викладанні на другому (магістерському) рівні вищої освіти дисциплін «Управління та аналіз

митних ризиків» (довідка про впровадження № 1219/11 від 20.05.2026);

10. Особистий внесок здобувача. Дисертація «Формування митної політики підприємства за умов євроінтеграції» Зібницького Іллі Дмитровича є самостійною науковою працею, в якій наведено теоретичні положення і висновки, власні ідеї та розробки автора, які дають змогу вирішити поставлені завдання. Усі висновки та практичні рекомендації, винесені на захист, розроблені дисертантом особисто. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для підкріплення ідей здобувача.

11. Апробація результатів дослідження. Основі положення та результати дисертаційного дослідження розглянуто та схвалено на таких всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях: «Сучасні проблеми економіки та бізнесу» (м. Київ, 2022), «Бізнес-аналітика: моделі, інструменти та технології» (м. Київ, 2023), «Проблеми та перспективи підприємницьких структур за умов нестійких процесів розвитку економіки» (м. Київ, 2023, 2025), «Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові течії та рішення» (м. Київ, 2023, 2024, 2025), «Державна митна політика України: відповідь на глобальні виклики та перспективи міжнародного співробітництва» (м. Хмельницький, 2024), «Державна політика зміщення соціальної безпеки в умовах сучасних викликів і загроз» (м. Чернівці, 2024), «Фінансові інструменти сталого розвитку економіки» (м. Чернівці, 2025), «Державна митна політика України: відповідь на глобальні виклики та перспективи міжнародного співробітництва» (м. Хмельницький, 2025), «Управління розвитком економічного середовища в умовах глобальних трансформацій» (м. Харків, 2025).

12. Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено у 16,5 наукових публікаціях, серед них: 4,5 публікації у наукових фахових виданнях України категорії «Б» та 12 публікацій у збірниках матеріалів наукових конференцій різного рівня.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. **Зібницький І. Д.**, Чумак О. В. Економіко-правова сутність митної політики: макро- та мікро- аспект. *Український журнал прикладної економіки та техніки.* 2024. № 3. С. 73–77. DOI: 10.36887/2415-8453-2024-3-13 URL: http://ujae.org.ua/publications/2024-3/

Особистий внесок Зібницького І.Д.: *обґрунтовано економічну сутність митної політики підприємства та узагальнено наукові підходи до її трактування на мікрорівні;*

Особистий внесок Чумак О. В.: *розроблено концепцію дослідження та сформовано загальні висновки.*

2. **Зібницький І. Д.**, Чумак О. В., Бережний В. М. Формування системи інформаційного забезпечення митних процесів на підприємствах. *Економіка та суспільство.* 2025. № 74. DOI: 10.32782/2524-0072/2025-74-72 URL: https://economyandsociety.in.ua

Особистий внесок Зібницького І.Д.: *розроблено концептуальні положення інформаційно-аналітичного забезпечення митної політики підприємства та обґрунтовано структуру інформаційних потоків;*

Особистий внесок Чумак О. В.: *визначено взаємозв'язок інформаційних потоків митної діяльності підприємств;*

Особистий внесок Бережного В.М.: *проаналізовано сучасні цифрові інструменти інформаційного забезпечення митних процесів на підприємстві.*

3. **Зібницький І. Д.,** Войцещук А. Д., Гуцул І. А., Ткач Д. С. Вплив цифрових технологій на ефективність митного регулювання та фінансового контролю для суб'єктів ЗЕД. *Бізнес навігатор.* 2025. Вип. 5 (82). DOI: 10.32782/business-navigator.82-40

Особистий внесок Зібницького І.Д.: *обґрунтовано напрями використання цифрових технологій у процесі формування митної політики підприємства, визначено їх роль у підвищенні ефективності митного адміністрування, митного комплаєнсу та інформаційно-аналітичного забезпечення управління митною діяльністю;*

Особистий внесок Войцещук А. Д.: *проаналізовано нормативно-правові засади цифровізації митного регулювання;*

Особистий внесок Гуцул І. А.: *досліджено вплив цифрових технологій на інформаційне забезпечення митного контролю;*

Особистий внесок Ткач Д. С.: *узагальнено сучасні цифрові рішення у сфері фінансового контролю.*

4. **Зібницький І. Д.,** Титор В. Й., Кекіш І. П. Концептуальні основи управління діловою репутацією суб'єктів митної діяльності. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права.* 2025. № 46. С. 356–364. DOI: 10.5281/zenodo.17620018 URL: https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/1809

Особистий внесок Зібницького І.Д.: *обґрунтовано значення митного комплаєнсу, прозорості митних процедур та ефективного управління митними ризиками;*

Особистий внесок Титор В. Й.: *проаналізовано теоретичні підходи до управління діловою репутацією суб'єктів митної діяльності;*

Особистий внесок: Кекіш І. П.: *розроблено концептуальні положення дослідження та сформульовано загальні висновки.*

5. **Зібницький І. Д.** Оцінка ефективності митної політики підприємств. *Академічні візії.* 2025. Вип. 49. DOI: 10.5281/zenodo.19064540 URL: https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/2906/2745

6. **Зібницький І. Д.** Аналіз та динаміка розвитку експортно-імпортних операцій в Україні за умов геоекономічних трансформацій. *Журнал з менеджменту, економіки та технологій.* 2025. № 4. DOI: 10.69803/3083-6034-2025-4-213 URL: https://journal-met.kh.ua/jme042516.html

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

7. **Зібницький І. Д.** Надмірний контроль митної вартості. *Сучасні проблеми економіки та бізнесу*: матеріали XII міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 10–11 лист. 2022 р.). Київ, 2022. С. 123–125.

8. **Зібницький І. Д.** Аналітичні інструменти при прогнозуванні митних ризиків. *Бізнес-аналітика: моделі, інструменти та технології*: матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 1–3 берез. 2023 р.). Київ, 2023. С. 254–255.

9. **Зібницький І. Д.** Складові елементи митної політики підприємств.

Проблеми та перспективи підприємницьких структур за умов нестійких процесів розвитку економіки: матеріали І міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 06 квітня 2023 р.). Київ, 2023. С. 85–87.

10. **Зібницький І. Д.** Організація зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві. *Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові течії та рішення*: матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 16 лист. 2023 р.). Київ: НАУ, 2023. С. 89.

11. **Зібницький І. Д.**, Запорожець О. Упередження митних ризиків на підприємстві. *Державна митна політика України: відповідь на глобальні виклики та перспективи міжнародного співробітництва*: матеріали міжнар. наук.-практ. круглого столу (м. Хмельницький, 20 червня 2024 р.). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. С. 28–29.

12. **Зібницький І. Д.**, Гуцул І. А. Євроінтеграція як фактор трансформації митної політики України. *Державна політика зміцнення соціальної безпеки в умовах сучасних викликів і загроз*: матеріали круглого столу (м. Чернівці, 3–5 жовтня 2024 р.). Чернівці: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2024. С. 30–32.

13. **Зібницький І. Д.** Вплив митної політики підприємства на розробку стратегії підприємства. *Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові течії та рішення*: матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 11 листопада 2024 р.). Київ: ДНП «Державний університет «КАІ», 2024. С. 47–48.

14. **Зібницький І. Д.** Інтеграція митної політики до логістичної стратегії підприємства. *Проблеми та перспективи підприємницьких структур за умов нестійких процесів розвитку економіки*: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 16 травня 2025 р.). Київ: КАІ, 2025. С. 56–58.

15. **Зібницький І. Д.**, Гуцул І. А. Вплив митної політики на захист зовнішньоекономічних інтересів України. *Фінансові інструменти сталого розвитку економіки*: матеріали VII Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Чернівці, 10 квітня 2025 р.). Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2025. С. 664–669.

16. **Зібницький І. Д.** Оцінка ефективності роботи Державної митної служби України у 2024 році на основі ключових функціональних індикаторів. *Державна митна політика України: відповідь на глобальні виклики та перспективи міжнародного співробітництва*: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 10 червня 2025 р.). Хмельницький, 2025. С. 98.

17. **Зібницький І. Д.**, Чумак О. В. Економіко-правове підґрунтя дефініції митна політика. *Управління розвитком економічного середовища в умовах глобальних трансформацій*: матеріали III Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Харків, 06–07 лютого 2025 р.). Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2025. С. 146–147.

18. **Зібницький І. Д.** Формування інтегрованої системи показників митної діяльності підприємств. *Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові течії та рішення*: матеріали VI Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Київ, 24 листопада 2025 р.). Київ: ДУ «КАІ», 2025. С. 155

13. Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний

обсяг дисертації становить 204 сторінки друкованого тексту. Основний зміст дисертаційної роботи викладено на 185 сторінках. Робота містить 29 таблиць, 40 рисунків та 8 додатків, список використаних джерел налічує 162 найменування.

14. Характеристика особистості здобувача. Під час підготовки дисертаційної роботи Зібницький І.Д. проявив себе як творчий дослідник і науковець, здатний самостійно на високому науково-методичному рівні вирішувати наукові та практичні завдання. Він повною мірою володіє сучасними методами для формування митної політики підприємства за умов євроінтеграції, має належний рівень теоретичної та високий рівень практичної підготовки.

15. Оцінка мови та стилю дисертації. Текст дисертації викладено фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури. Матеріали дослідження оформлені відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України.

16. Відповідність принципам академічної доброчесності. Дисертація не містить необґрунтованих запозичень та плагіату. У роботі дотримано правила посилання на джерела інформації у випадку використання підходів, положень, тверджень, відомостей. Надано достовірну інформацію про результати досліджень, джерела використаної інформації.

17. Рецензенти рекомендують: відповідно до **пп. 15, 16** Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, ***пропонується такий склад разової ради:***

Голова ради:

Пашко Павло Володимирович, професор кафедри національної безпеки та підприємництва Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу КАІ, доктор економічних наук, професор.

Рецензент:

Штик Юлія В'ячеславівна, доцент кафедри національної безпеки та підприємництва Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу КАІ, кандидат економічних наук, доцент.

Офіційні опоненти:

Караваєв Тарас Анатолійович, професор кафедри товарознавства та митної справи Державного торговельно-економічного університету, доктор технічних наук, професор.

Іванченко Едуард Пилипович, науковий співробітник відділу міжнародного приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, доктор юридичних наук.

Назаренко Тетяна Петрівна, доцент кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку Державного університету «Житомирська політехніка», кандидат економічних наук, доцент.

Усі члени разової спеціалізованої вченої ради не мають реального чи потенційного конфлікту інтересів щодо здобувача Зібницького Іллі Дмитровича

(зокрема, є його близькою особою) та/або його наукового керівника.

У результаті попередньої експертизи дисертації Зібницького Іллі Дмитровича і повноти публікації основних результатів дослідження.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Зібницького Іллі Дмитровича на тему «Формування митної політики підприємства за умов євроінтеграції».

2. Вважати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Зібницького Іллі Дмитровича відповідає спеціальності 051 «Економіка» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року. № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), вимогам пп. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. Рекомендувати дисертаційну роботу «Формування митної політики підприємства за умов євроінтеграції», подану Зібницьким Іллею Дмитровичем на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», за спеціальністю 051 «Економіка».

4. Рекомендувати Вченій раді затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова ради:

Пашко Павло Володимирович, професор кафедри національної безпеки та підприємництва Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу КАІ, доктор економічних наук, професор.

Рецензент:

Штик Юлія В'ячеславівна, доцент кафедри національної безпеки та підприємництва Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу КАІ, кандидат економічних наук, доцент.

Офіційні опоненти:

Караваєв Тарас Анатолійович, професор кафедри товарознавства та митної справи Державного торговельно-економічного університету, доктор технічних наук, професор.

Іванченко Едуард Пилипович, науковий співробітник відділу міжнародного приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, доктор юридичних наук.

Назаренко Тетяна Петрівна, доцент кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку Державного університету «Житомирська політехніка», кандидат економічних наук, доцент.

Результати голосування щодо рекомендації до захисту дисертації Зібницького Іллі Дмитровича:

«за» – 23

«проти» – немає

«утримались» – немає

Головуючий на засіданні:
професор кафедри національної безпеки та підприємництва КАІ, д.е.н., професор — Заріна ПОБЕРЕЖНА

Секретар засідання:
доцент кафедри фінансових технологій та бізнесу КАІ, к.е.н., доцент — Тетяна СІМКОВА

ПОГОДЖЕНО:
проректор з наукових досліджень та трансферу технологій КАІ, д.т.н., професор — Сергій ГНАТЮК